

1011 SALAH FAHAM KASIM AHMAD DALAM MEMAHAMI NAS AL-QURAN

Abdul Mukti Bin Baharudin
abdulmukti@kuis.edu.my

Zaidul Amin Suffian Bin Ahmad
Dr. Rosni Binti Wazir
Mohd Norzi Bin Nasir

ABSTRAK

Ayat-ayat al-Quran tidak dapat difahami secara tepat melainkan menerusi penafsiran-penafsiran yang dibuat ke atasnya. Justeru dalam menafsirkannya, ulama-ulama telah meletakkan garis panduan serta manhaj yang khusus buat pentafsir-pentafsir al-Quran. Pengabaian terhadapnya pasti akan membawa kepada salah faham dan menyimpang daripada maksud yang dikehendaki oleh Allah s.w.t. Penafsiran al-Quran yang tidak mengikut manhaj yang sebenar sering kali dilakukan oleh golongan-golongan yang mempunyai kepentingan tertentu atau bertujuan untuk memesongkan ajaran Islam seperti Syiah, Sister in Islam, LGBT dan Anti hadis. Kajian ini akan menganalisis salah faham Kassim Ahmad dalam memahami nas-nas al-Quran di dalam karya-karya beliau. Metodologi yang digunakan dalam kajian ini adalah berbentuk kualitatif. Hasil kajian mendapati bahawa salah faham yang berlaku ketika memahami nas-nas al-Quran adalah disebabkan kegagalannya merujuk kepada pandangan-pandangan ulama-ulama tafsir yang menafsirkan ayat-ayat tersebut. Bahkan pandangan pentafsir-pentafsir yang muktabar dinafikan. Dalam masa yang sama, pengabaian terhadap manhaj yang telah digariskan oleh ulama-ulama telah menjerumuskannya kepada kesilapan memahami nas-nas al-Quran secara tepat dan benar.

Kata kunci: salah faham, nas, tafsir, Kassim Ahmad dan al-Quran

1.0 Pengenalan

Kasim Ahmad dikenali sebagai salah seorang tokoh Anti hadis di Malaysia. Banyak isu-isu kontroversi berkenaan hadis Nabi s.a.w. yang timbul menerusi tulisan-tulisan dan kenyataan-kenyataan beliau. Oleh kerana terpengaruh dengan Dr Rashad Khalifa beliau telah menghasilkan sebuah buku kontroversi yang bertajuk 'Hadis: Satu Penilaian Semula', dan buku tersebut telah diharamkan oleh Pusat Islam mengikut keputusan Muzakarah Mufti-Mufti Negeri pada 6 September 1995. Namun demikian, tidak ramai yang menyedari bahawa beliau turut menafsirkan nas-nas al-Quran secara tidak tepat dan tidak mengikut metode yang telah digariskan oleh ulama-ulama. Justeru kajian awal ini akan menjelaskan beberapa salah faham beliau dalam memahami nas-nas al-Quran dan dalam masa yang sama akan menjawab kekeliruan tersebut.

2.0 Latar belakang Kasim Ahmad

Kassim Ahmad telah dilahirkan pada 9 September 1933 bersamaan dengan 19 Jamadil Akhir 1352 Hijrah, di kampung Kubang Tampang, Bukit Pinang, Kedah. Ayahnya Ahmad bin Ishak merupakan seorang guru agama, manakala ibunya Ummi Kalsom Haji Ahmad merupakan seorang suri rumah.

Kassim mendapat pendidikan awal di Sekolah Melayu, Bandar Baharu. Kemudiannya beliau berjaya menyambung pengajiannya ke Kolej Sultan Abdul Hamid, Alor Setar dan seterusnya meneruskan pengajiannya ke Universiti Malaya di Singapura. Ketika di universiti, beliau telah menyertai Kelab Sosialis Universiti Malaya.

Semenjak kecil beliau telah bercita-cita untuk menjadi penulis. Sewaktu di sekolah menengah, beliau telah mula berjinak-jinak menulis di surat khabar. Bakat yang ada padanya ini juga menjadi faktor kepada beliau untuk bekerja dengan Dewan Bahasa dan Pustaka (DBP), di Young Road, Kuala Lumpur. Selepas itu beliau ditawarkan menjadi pensyarah Bahasa dan Kesusasteraan Melayu di School of Oriental and African Studies (SOAS), Universiti London dan bertugas di sana selama empat tahun. Oleh sebab tarikan politik, beliau menolak tawaran bekerja tetap dengan SOAS dan kembali ke Malaysia pada tahun 1966.

Sekembalinya ke Malaysia, beliau cuba memohon untuk mengajar di Universiti Malaya tetapi gagal. Dia pulang ke Pulau Pinang dan bekerja sebagai guru sementara di Sekolah Abdullah Munshi, Pulau Pinang dan dalam masa yang sama aktif dalam Parti Rakyat Malaysia (PRM) yang diketuai oleh Ahmad Boestaman. Selepas peristiwa berdarah Mei 13, beliau bekerja sebagai guru dan penterjemah bebas.

Kassim telah berkahwin dengan Sharifah Fawziah bt. Syed Yussoff dan mendapat tiga orang cahaya mata, iaitu Soraya, Aida dan Shauqi.

2.1 Pendidikan

Sewaktu di universiti lagi, beliau merupakan seorang yang amat prihatin dengan dasar pendidikan. Beliau dan Hassan Ahmad merupakan di antara 13 orang mahasiswa Universiti Malaya, Singapura yang menentang cara pengajaran dan sistem pengajian Melayu di universiti ketika itu. Malah beliau pernah berucap bagi pihak kumpulan 13 menyeru supaya diwujudkan suatu sistem pengajian terbuka.

Disertasi beliau bertajuk 'Perwatakan Hang Tuah' pada tahun 1950 telah mencabar persepsi tradisional Melayu bahawa Hang Tuah seorang hero. Beliau dengan beraninya menentang arus apabila melihat dari sudut yang berbeza iaitu mengemukakan dakwaan bahawa Hang Jebat merupakan hero orang Melayu, bukannya Hang Tuah, meski pun Hang Jebat telah membunuh ramai rakyat Melaka yang tidak berdosa.

Beliau juga melalui puisi dan kegiatan sastra menggesa masyarakat yang tertindas bangkit menuntut hak dan pembelaan. Tokoh lain yang sealaran dengannya ialah Usman Awang, Baha Zain, Kemala, Ali Ahmad, Nik Mohammad Zain, Alis Murni, Yahya Ismail, Mohd Affandi Hassan dan Abdul Ghafar Ibrahim.

Disebabkan keterlibatan dan sumbangan beliau dalam bidang kesusasteraan, pihak Universiti Kebangsaan Malaysia telah menganugerahkan beliau Doktor Kehormat Persuratan pada 17 Ogos 1985.

Antara karya yang telah diterbitkan oleh beliau ialah Hikayat Hang Tuah (1965), Characterisation in Hikayat Hang Tuah (1966), Kemarau di Lembah (1967), Perwatakan dalam Hikayat Hang Tuah (1973), Sajak 'Pengembara Dalam Perjalanan' (1978), Universiti Kedua (1983), Hadis: Satu Penilaian Semula (1986), Hadis: Jawapan Kepada Pengkritik (1992), Mencari Jalan Pulang Daripada Sosialisme Kepada Islam (2008) dan banyak lagi.

2.2 Politik

Pada tahun 1960, Kassim telah menyertai Parti Sosialis Rakyat Malaysia dan memimpinnya pada tahun 1968, iaitu ketika ia berumur 35 tahun bersama Syed Hussin Ali. Ia dilantik menjadi presiden parti selama 18 tahun. Menurut beliau, faktor kemasukannya ke dalam parti sosialis disebabkan dia berasal daripada keluarga miskin dan duduk di pendalaman. Pada tahun 1984, beliau keluar daripada Parti Sosialis Rakyat dan kemudiannya menyertai UMNO pada tahun 1986. Menurut beliau, ini membuktikan penolakannya terhadap fahaman sosialis Karl Mark dan beralih arah kepada fahaman nasionalis.

Beliau pernah ditahan di bawah Akta Keselamatan Dalam Negeri (ISA) selama lima tahun (1976-1981) kerana dikaitkan dengan perjuangan sosialis dan komunis.

Selepas Barisan Sosialis dibubarkan dan ramainya pemimpinnya dihumban ke dalam penjara, Parti Sosialis Rakyat Malaysia ditubuhkan dan beliau menjadi Ketua 1 bagi mengisi kekosongan (1965-1980).

3.0 Gerakan Anti Hadis

Gerakan Anti Hadis dianggap dipelopori oleh Dr Kassim Ahmad dan dibantu oleh Osman Ali pada 1985. Beliau terpengaruh dengan Dr Rashad Khalifa lalu menulis buku kontroversi 'Hadis: Satu Penilaian Semula'. Buku ini telah diharamkan oleh Pusat Islam mengikut keputusan Muzakarah Mufti-Mufti Negeri pada 6 September 1995. Selepas itu beliau menubuhkan pertubuhan Jemaah Quran Malaysia tetapi pendaftarannya ditolak oleh Pendaftar Pertubuhan Malaysia.

Bermula bulan September 1985, Kassim Ahmad telah memperlihatkan peningkatan gerakannya dengan penganjuran Majlis Diskusi mengenai "*Teori Hadith*" di Pejabat ALIRAN (Aliran Kesedaran Rakyat) di Jalan Sungai Nibong, Bayan Baru, Pulau Pinang dan juga di rumah beliau

di No. 8, Jalan Gajah, Tanjung Bunga, Pulau Pinang yang dihadiri oleh beberapa orang kenalannya daripada ahli Parti Sosialis Rakyat Malaysia (PSRM). Penyebaran ajaran sesat Kassim Ahmad telah disedari dan dikecam hebat oleh para ulama Islam dan akhirnya kerajaan telah membatalkan beberapa siri ceramah beliau yang telah dirancang di Universiti Kebangsaan Malaysia, Bangi, Selangor Darul Ehsan.

Ekoran daripada kecaman dan kritikan ulama-ulama tersebut serta tindakan kerajaan membatalkan siri ceramahnya, maka pada bulan Mei 1986, Kassim Ahmad telah menulis sebuah buku bertajuk “*Hadith Satu Penilaian Semula*” terbitan Media Intelek Sdn. Bhd. Penulisan buku tersebut telah membangkitkan kemarahan dan menjadi suatu kontroversi yang meluas di kalangan umat Islam kerana antara lain buku tersebut mendokong fahaman penolakan hadith sebagai salah satu sumber hukum Islam. Buku tersebut kemudiannya telah diharamkan oleh kerajaan melalui Warta Kerajaan P.U.A 223 bertarikh 10 Julai 1986.

Pada Oktober 1992, Kassim Ahmad sekali lagi telah mencetuskan kontroversi dan kemarahan umat Islam apabila beliau menulis sebuah buku yang bertajuk “*Hadith Jawapan Kepada Pengkritik*” terbitan Media Intelek Sdn. Bhd. bagi menjawab kritikan-kritikan ke atasnya serta mempertahankan idea dan pandangannya. Kerajaan sekali lagi telah mengharamkan buku tersebut melalui Warta Kerajaan¹.

Kassim Ahmad juga telah menubuhkan persatuan Jemaah al-Quran Malaysia (JAM) pada 11 Jun 1995. Namun pertubuhan ini gagal didaftarkan kerana tidak mendapat kebenaran daripada pihak kerajaan².

4.0 Salah Faham Kasim Ahmad Dalam memahami Ayat-Ayat Al-Quran dan Penjelasan Terhadapnya

Selain salah faham dalam memahami hadis, Kasim Ahmad juga didapati silap dalam memahami nas al-Quran, sama ada pada sudut penterjemahan mahu pun penafsiran. Penelitian mendapati bahawa salah faham ini berlaku dalam penulisan dan karya beliau. Di antaranya ialah:

- i. Kesalahan menterjemah kalimah al-hadith:

Beliau telah menterjemahkan kalimah hadis (حديث) di dalam al-Quran dengan maksud hadis Nabi s.a.w. Di dalam menterjemahkan firman Allah s.w.t.

---

¹ Kassim Ahmad. 2011. *The Road Home From Sosialism to Islam*. Selangor: ZI Publication Sdn Bhd.

² Nik Mohd Zaim Ab Rahim. *Kaedah Berhujah Dalam Menangani Golongan Anti Hadis*. Hlm 4.

وَمِنَ النَّاسِ مَن يَشْتَرِي لَهْوَ الْحَدِيثِ لِيُضِلَّ عَن سَبِيلِ اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَيَتَّخِذَهَا هُزُوًا
أُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿٦﴾

(Surah Luqman:

6)

Dan firman Allah s.w.t.:

اللَّهُ نَزَّلَ أَحْسَنَ الْحَدِيثِ كِتَابًا مُّتَشَابِهًا مَّثَانِيَ تَقْشَعِرُّ مِنْهُ جُلُودُ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ ثُمَّ
تَلِينُ جُلُودُهُمْ وَقُلُوبُهُمْ إِلَىٰ ذِكْرِ اللَّهِ ذَٰلِكَ هُدَىٰ اللَّهِ يَهْدِي بِهِ ۗ مَن يَشَاءُ ۗ وَمَن يُضِلِلِ اللَّهُ
فَمَا لَهُ مِن هَادٍ ﴿٢٣﴾

(Surah Az-Zumar: 23)

Kassim Ahmad telah menterjemahkan kalimah al-hadis pada kedua-dua ayat di atas sebagaimana berikut:

“Di antara manusia, ada mereka yang menjual hadis olok-olok dan dengan itu memalingkan manusia dari jalan Tuhan tanpa pengetahuan serta memperolok-olokkannya. Bagi mereka azab penuh kehinaan.”

“Tuhan telah menurunkan hadis yang terbaik, sebuah kitab yang selaras dan menunjuk kepada kedua-dua jalan. Kulit mereka yang takut kepada Tuannya kecut dari itu lalu kulit dan hati mereka menjadi lembut untuk menerima peringatan Tuhan. Demikianlah petunjuk Tuhan, diberiNya kepada siapa yang Ia kehendaki. Tetapi barangsiapa Tuhan sesatkan, tiada yang boleh membimbingnya.”

Penterjemahan yang dibuat oleh beliau adalah tidak tepat dan tersasar dari maksud yang sebenar. Al-hadith dalam ayat 6 Surah Luqman di atas bukanlah bermaksud hadis Nabi s.a.w., bahkan ia bermaksud cerita-cerita dan perkara-perkara hiburan yang melalaikan. Al-Maraghiy dalam menafsirkan ayat ini telah menjelaskan bahawa terdapat segolongan manusia yang mencari jalan untuk meleakakan orang lain daripada membicarakan soal Islam. Mereka juga telah mempelajari cerita-cerita khurafat, mitos, cerita jenaka dan perkataan yang tidak berfaedah. Di antaranya ialah Nadhar bin al-Harith, yang telah membeli buku-buka asing dan membacakan kepada mereka dengan tujuan meleakakan mereka daripada mendengar al-Quran. Bahkan dia

membeli hamba wanita yang pandai menyanyi dan disuruhnya untuk mendekati orang yang baru menganut Islam agar ia meninggalkan Islam yang baru dianutnya³.

Manakala di dalam ayat 23 Surah al-Zumar pula, al-hadith bermaksud perkataan, iaitu sebaik-baik perkataan yang diturunkan oleh Allah s.w.t. ialah al-Quran⁴.

ii. Celaka orang yang solat

Firman Allah s.w.t:

فَوَيْلٌ لِلْمُصَلِّينَ ﴿٦﴾ الَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ ﴿٧﴾
الَّذِينَ هُمْ يُرَاءُونَ ﴿٨﴾ وَيَمْنَعُونَ الْمَاعُونَ ﴿٩﴾

Celakalah mereka yang sembahyang! Yang tidak sedarkan sembahyang mereka! Mereka hanya ingin menunjuk dan melarang bersedekah!

(Surah al-Ma'un: 4-7)

Di dalam memahami ayat ini, beliau menyatakan bahawa Allah s.w.t. telah mencela semua orang-orang yang solat sebagai orang yang celaka. Penafsiran yang dibuat oleh beliau adalah tidak tepat kerana tidak melihat keberkaitan (munasabah) dengan ayat-ayat selepasnya. Tidak dinafikan Allah s.w.t. mencela orang yang solat. Namun, orang-orang yang solat yang celaka itu telah dinyatakan sifat-sifatnya oleh Allah s.w.t. dalam ayat-ayat selepasnya, iaitu pada ayat 5 dan 6, bukannya semua orang yang solat. Ulama-ulama telah menjelaskan bahawa kalimah اللذين pada ayat 5 dan 6 adalah *na'at* (sifat) kepada *mussoliin*⁵. Ini bermaksud orang-orang yang solat tetapi celaka ialah orang-orang yang lalai dalam solat mereka, orang-orang yang solat dengan tujuan untuk menunjuk-nunjukkan ibadah mereka itu kepada orang lain dan menegah daripada bersedekah.

iii. Sembahyang bukan tiang agama. Tiang agama ialah tauhid, iaitu iman

Dalam menafsirkan firman Allah s.w.t.

³ Ahmad Mustafa al-Maraghiy. Tafsir al-Maraghiy. Kuala Lumpur: DBP. J 11. Hlm. 5359-5360.

⁴ Abdullah bin Umar al-Baidhowi. 1999. Anwar al-Tanzil wa Asrar al-Takwil. Beirut: Dar al-Kutub al-Ilmiyyah. J 1. Hlm 323.

⁵ Muhyiddin al-Darwish. 1999. 'Irab al-Quran al-Karim. Beirut: Dar Ibn Kathir. J 8. Hlm 423.

إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ
ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا ﴿١١٦﴾

(Surah al-Nisa': 116)

Dan firman Allah s.w.t:

وَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُولَٰئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ وَلَا
يُظْلَمُونَ نَقِيرًا ﴿١٢٤﴾

(Surah al-Nisa': 124)

Kassim Ahmad telah menafsirkan ayat 116 Surah al-Nisa' sebagaimana berikut:

“Tuhan mengampuni segala dosa lain, jika Ia kehendaki, tetapi Ia tidak mengampuni dosa syirik. Iman kepada Tuhan Yang Esa itulah tiang agama.”

Manakala pada ayat 124 pula, beliau menafsirkan:

“Bahawa segala perbuatan baik, jika tidak ditunjangi iman, tidak diterima.”

Tidak dinafikan bahawa ayat-ayat di atas menjelaskan kepentingan iman sebagai tunjang agama Islam. Segala amal ibadah seperti solat, puasa, zakat dan haji serta akhlak yang baik tidak akan diterima Allah s.w.t. melainkan disertai dengan akidah yang sahih. Namun demikian, bukanlah bermaksud perkara lain tidak penting dan tidak perlu diamalkan. Bahkan syariat dan akhlak menjadi syarat kesempurnaan agama seseorang itu.

Hamka dalam menafsirkan ayat 116 Surah Al-Nisa' menyatakan bahawa segala dosa dapat diampuni Tuhan bagi siapa yang Tuhan kehendaki, tapi dosa mempersekutukan yang lain dengan Dia, tidaklah dapat Tuhan mengampuni”⁶.

Manakala pada ayat 124 Surah al-Nisa' Hamka menjelaskan bahawa ayat ini adalah sambungan yang tidak terpisah daripada ayat yang sebelumnya, yakni bahawasanya beragama bukanlah melonjok-lonjok dengan hasil lamunan angan-angan, mengatakan golongan awak segala lebih, golongan orang segala kurang. Bukti pemeluk agama yang baik ialah berapa kesungguhannya menjauhkan kejahatan dan berapa pula kesanggupannya berbuat kebajikan dan amal yang salih. Tuhan menjelaskan, yaitu amal salih yang timbul dari iman. Dan dijelaskan lagi dalam ayat ini bahawa perlombaan berbuat baik dengan dasar iman itu samarata berhak dan samarata berkewajiban di antara laki-laki dengan perempuan. Yang berbeza hanya tugas, kerana perlainan kesanggupan diri, atau kondisi. Mengakui sahaja dengan mulut beriman, padahal amal tidak ada, adalah iman angan-angan. Beramal bekerja keras, padahal tidak timbul daripada iman, tidak ada

⁶ Hamka. (t.t). Tafsir al-Azhar. Singapura: Pustaka Nasional. J 5. Hlm 1431.

dorongan dari jiwa kepada Allah, tidaklah akan mententeramkan hati. Iman dan amal, itulah yang dikehendaki, baik dia laki-laki atau dia perempuan”⁷

iv. Kalimah *rabb* diterjemahkan sebagai tuan

Dalam menterjemahkan beberapa kalimah رَبَّ yang terdapat di dalam al-Quran, Kassim Ahmad telah menterjemahkannya dengan perkataan tuan (maksud pada sudut bahasa). Contohnya pada firman Allah s.w.t.:

وَإِذْ يَرْفَعُ إِبْرَاهِيمُ الْقَوَاعِدَ مِنَ الْبَيْتِ وَإِسْمَاعِيلُ رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ
الْعَلِيمُ ﴿١٢٧﴾

“dan (ingatlah) ketika Nabi Ibrahim bersama-sama Nabi Ismail meninggikan binaan asas-asas (tapak) Baitullah (Kaabah) itu, sambil keduanya berdoa Dengan berkata: "Wahai Tuan kami! Terimalah daripada Kami (amal kami); Sesungguhnya Engkaulah Yang Maha Mendengar, lagi Maha mengetahui;”

(Surah al-Baqarah: 127)

Dan firman Allah s.w.t:

وَقَالَ الرَّسُولُ يَا رَبِّ إِنَّ قَوْمِي اتَّخَذُوا هَذَا الْقُرْآنَ مَهْجُورًا ﴿٣٠﴾ وَكَذَلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِيٍّ
عَدُوًّا مِّنَ الْمُجْرِمِينَ ﴿٣١﴾ وَكَفَىٰ بِرَبِّكَ هَادِيًّا وَنَصِيرًا ﴿٣٢﴾

“Rasul akan berkata, “Tuanku, kaumku telah membelakangkan Quran ini!” demikianlah kami wujudkan musuh bagi setiap nabi dari kalangan penjenayah. Tuanmu cukup sebagai pembimbing dan penolong.”

(Surah al-Furqan: 30-31)

Dan pada firman Allah s.w.t:

قُلْ إِنَّمَا أَدْعُوا رَبِّي وَلَا أُشْرِكُ بِهِ أَحَدًا ﴿٢٠﴾

“Katakanlah (Wahai Muhammad): "Sesungguhnya Aku hanyalah beribadat kepada Tuanku semata-mata, dan Aku tidak mempersekutukanNya Dengan sesiapaapun".

(Surah al-Jin: 20)

⁷ Hamka. J 5. Hlm 1443.

Berlaku perbincangan ulama tentang makna kalimah *rabb*. Menurut Ahmad dalam kitabnya *al-Misbah al-Munir*, kalimah *al-rabb* (dengan alif dan lam) merujuk kepada Allah *tabaraka wa taala*. Ia juga memberi maksud tuan, sekiranya disandarkan kepada yang berakal seperti mana yang dinyatakan oleh baginda s.a.w. di dalam hadisnya:

حتى تلد الأمة ربتها

Sehingga hamba perempuan melahirkan tuannya.

Begitu juga ayat yang menceritakan kisah Nabi Yusuf a.s.:

يَصْحَبِي السِّجْنِ أَمَّا أَحَدُكُمْ فَيسْتَقِي رَبَّهُ وَخَمْرًا

Wahai sahabatku berdua yang sepenjara, (maksud mimpi kamu itu ialah); adalah salah seorang dari kamu, makai a akan memberi minum arak kepada tuannya.

(Surah Yusuf:

41)⁸

Ibn Manzur dalam *Lisan al-Arab* juga menjelaskan perkara yang sama, iaitu kalimah *al-rabb* merujuk kepada Allah *azza wa jalla*. Dia adalah *rabb* tiap-tiap sesuatu, dengan maksud raja bagi tiap-tiap sesuatu. Beliau juga menyatakan bahawa dari segi bahasa *rabb* bermaksud pemilik, tuan, pengurus, murabbi, pengawal dan pemberi nikmat⁹.

Penterjemahan yang dibuat oleh Kasim Ahmad pada perkataan *rabb* di dalam tiga ayat di atas, berkemungkinan besar dirujuk kepada terjemahan al-Quran dalam Bahasa Inggeris yang telah menggunakan perkataan *lord*. Contohnya ialah terjemahan ayat 127 surah al-Baqarah oleh Abdullah Yusuf Ali dalam *The Meaning of The Holy Quran*:

“And remember Abraham and Ismail raised The Foundation of the House (with this prayer): Our Lord! Accept (this service) from us”¹⁰.

Merujuk kepada Kamus Dwibahasa Oxford, *lord* memberi maksud raja atau pemerintah yang agung serta tuhan¹¹.

Daripada maksud kedua-dua bahasa tersebut, dapat disimpulkan bahawa kalimah *rabb* boleh membawa kepada dua makna. Namun demikian, bagi menterjemahkan *rabb* dengan perkataan yang sesuai, ayat-ayat al-Quran tersebut perlu difahami dengan sebaiknya. Dan kalimah *rabb* dalam ketiga-tiga ayat di atas telah disepakati oleh ulama-ulama tafsir bahawa ia merujuk kepada Allah s.w.t.

⁸ Ahmad bin Muhammad. 2000. *Al-Misbah al-Munir*. Kaheerah: Dar al-Hadith. Hlm 131.

⁹ Muhammad bin Mukram. 1997. *Lisan al-Arab*. Beirut: Dar al-Saadir. J 3. Hlm 14

¹⁰ Abdullah Yusuf Ali. 1989. *The Meaning of The Holy Quran*. USA: Amana Corporation. Hlm 127.

¹¹ Joyce M. Hawkins. 2000. *Kamus Dwibahasa Oxford*. Selangor: Penerbit Fajar Bakti. Hlm 231.

v. Bersalaman: kalimah “*au lamastum*” diterjemah sebagai bersetubuh.

Ketika menterjemahkan ayat 6 Surah al-Nisa’, beliau telah menterjemahkan ayat *أو لمستم النساء* dengan bersetubuh. Terjemahan beliau adalah sebagaimana berikut:

“ ... dan jika kamu sakit (tidak boleh kena air), atau dalam pelayaran, atau salah seorang dari kamu datang dari tempat buang air, atau kamu sentuh (bersetubuh) perempuan, sedang kamu tidak mendapat air (untuk berwuduk dan mandi), maka hendaklah kamu bertayamum dengan tanah - debu yang bersih...”.

Dalam mengistinbat ayat ini, berlaku khilaf di kalangan ulama-ulama fekah. Menurut mazhab Hanafi, wuduk akan terbatal dengan sebab menyentuh perempuan ketika berjimak. Sementara mazhab Maliki dan Hanbali mengatakan wuduk akan terbatal dengan sebab bersentuhan kulit di antara lelaki dan perempuan dalam keadaan merasa kenikmatan atau bernafsu. Manakala mazhab Syafi’i pula berpandangan wuduk kedua-dua pihak lelaki dan perempuan akan terbatal dengan hanya berlaku sentuhan kulit, biarpun dalam keadaan tidak bernafsu. Perselisihan pandangan ini disebabkan berbeza mereka dalam memahami dan menafsirkan ayat tersebut. Mazhab Hanafi, Maliki dan Hanbali yang berpandangan bahawa wuduk tidak akan terbatal dengan sebab tersentuh di antara lelaki dan perempuan berhujah dengan beberapa pendapat, di antaranya:

- a. Pandangan Ibnu Abbas yang mengatakan bahawa maksud sentuhan dalam ayat ini ialah jimak.
- b. Pendapat Ibnu al-Sikit yang mengatakan bahawa kalimah sentuhan apabila digandingkan dengan orang perempuan, maka ia bermaksud jimak.

Oleh kerana itu, mereka berpandangan pengertian ayat tersebut perlu diertikan dengan makna *majazi* (kiasan), iaitu sentuhan dengan maksud jimak.

Manakala mazhab Syafi’i pula berpegang dengan pengertian sebenar dari sudut bahasa bagi perkataan *mulaamasah*. Maka ia menunjukkan kepada sentuhan semata-mata, bukannya jimak¹².

Justeru itu, daripada penerangan ini dapatlah disimpulkan bahawa penterjemahan yang dibuat itu perlulah diberikan penerangan dengan sebaiknya. Bukan hanya meletakkan dalam kurungan “setubuh” yang akan mengelirukan orang awam. Bahkan perlunya huraian dan secara terperinci. Apatah lagi bagi masyarakat Islam di Malaysia yang berpegang dengan mazhab Syafi’i.

vi. Al-Quran mengajar bahawa iman dan akal itu selaras

¹² Wahbah al-Zuhaili. 1997. Fiqh dan Perundang Islam. Kuala Lumpur: DBP. J 1. Hlm 251-255.

Dalam menterjemahkan ayat 100 surah Yunus, penafsiran beliau didapati jauh tersasar dari maksud sebenarnya. Penafsirannya pada firman Allah s.w.t. ini ialah:

﴿ وَمَا كَانَ لِنَفْسٍ أَنْ تُؤْمِنَ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَيَجْعَلُ الرَّجْسَ عَلَى الَّذِينَ لَا يَعْقِلُونَ ﴾

“Tiada siapa yang boleh beriman kecuali dengan izin Allah, dan Dia menghalang mereka yang tidak menggunakan akal.”

(Surah Yunus: 100)

Manakala terjemahan sebenar ayat ini ialah:

“ Dan tiadalah sebarang kuasa bagi seseorang untuk beriman melainkan dengan izin Allah (melalui undang-undang dan peraturanNya); dan Allah menimpakan azab atas orang-orang yang tidak mahu memahami (perintah-perintahNya)”.

Terjemahan yang sebenar bagi ayat ini dapat difahami secara lebih terang dan jelas apabila merujuk kepada tafsiran-tafsiran ulama-ulama. Contohnya penafsiran yang dibuat oleh Ustaz Sonhadji, di mana beliau menyatakan tidak ada seorang manusia yang akan beriman – meskipun ia diberi Allah s.w.t. ikhtiar dan kebebasan bertindak – melainkan dengan kehendakNya dan mengikut ketetapanNya jua. Dan Allah itulah yang menjadikan seksa berupa kerendahan, memberi malu dan kehinaan kepada orang yang berakal, iaitu mereka yang tidak memahami hal-hal yang diperintahkan oleh Allah dan hal-hal yang dilarangnya¹³.

Oleh itu, apa yang diterjemahkan oleh Kassim Ahmad adalah tidak tepat dan jauh terpesong. Sebenarnya tidak timbul di dalam ayat ini iman dan akal itu selaras dan selari kedudukannya, sebagaimana difahami oleh beliau.

5.0 Kesimpulan

Al-Quran tidak boleh difahami menerusi logik akal dan andaian semata-mata. Proses penafsirannya memerlukan kepada kepelbagaian ilmu dan syarat-syarat yang perlu dipenuhi agar ia tidak terseleweng daripada maksud sebenar yang dikehendaki oleh Allah s.w.t. Apabila seseorang itu tidak mampu memenuhi kareteria-kareteria yang digariskan tersebut, dia hendaklah merujuk kepada penafsiran-penafsiran yang telah dilakukan oleh ulama. Karya-karya tafsir yang dihasilkan oleh mereka serta diakui keabsahannya hendaklah dijadikan sebagai sumber untuk memahami nas-nas al-Quran. Kegagalan mengikut metode yang digariskan oleh ulama ini merupakan faktor utama salah faham dan penyimpangan Kasim Ahmad dalam memahami al-Quran.

RUJUKAN

¹³ Ahmad Sonhadji. 1992. ‘Abr al-Athir. Kuala Lumpur: Pustaka al-Mizan. J 11. Hlm 207.

Abdullah bin Umar al-Baidhowi. 1999. Anwar al-Tanzil wa Asrar al-Takwil. Beirut: Dar al-Kutub al-Ilmiyyah. J 1.

Abdullah Yusuf Ali. 1989. The Meaning of The Holy Quran. USA: Amana Corporation.

Ahmad bin Muhammad. 2000. Al-Misbah al-Munir. Kaherah: Dar al-Hadith.

Ahmad Mustafa al-Maraghiy. Tafsir al-Maraghiy. Kuala Lumpur: DBP. J 11

Ahmad Sonhadji. 1992. ‘Abr al-Athir. Kuala Lumpur: Pustaka al-Mizan. J 11.

Hamka. (t.t). Tafsir al-Azhar. Singapura: Pustaka Nasional. J 5

Joyce M. Hawkins. 2000. Kamus Dwibahasa Oxford. Selangor: Penerbit Fajar Bakti.

Kassim Ahmad. 2011. The Road Home From Sosialism to Islam. Selangor: ZI Publication Sdn Bhd.

Muhammad bin Mukram. 1997. Lisan al-Arab. Beirut: Dar al-Saadir. J 3

Muhyiddin al-Darwish. 1999. ‘Irab al-Quran al-Karim. Beirut: Dar Ibn Kathir. J 8.

Nik Mohd Zaim Ab Rahim. Kaedah Berhujah Dalam Menangani Golongan Anti Hadis.

Wahbah al-Zuhaili. 1997. Fiqh dan Perundang Islam. Kuala Lumpur: DBP. J 1.